

מהי המנגינה של שבת?

שבת כסיפור של זהות משותפת - בית, רגש ומנגינה

מבוא

במסגרת מערך השיעורים נצא למסע בעקבות "מנגינת השבת" דרך השירים, הפיוטים והניגונים. נתחקה אחר הסיפור שהם יספרו לנו, ונאסוף את "מנגינות השבת" שכל אחד ואחת מביאים/ות מהבית ומהקהילה שלהם/ן. נכיר שירים, דקלומים ואגדות שמהם נלמד על כוחה של מנגינה לשזור סיפור של עם, שהוא מעבר למה שמילים יכולות לספר. סיפור על זהות משותפת ושורשים עמוקים, שממשיכים להתנגן ולהתחדש.

מטרות המערך

- 1 היכרות עם מגוון רחב של שירי שבת ומנגינות שבת
- 2 יצירת חיבור רגשי אל חווית השבת האישית, המשפחתית ו/או הקהילתית
- 3 תרגול האזנה פעילה לשירים ומנגינות
- 4 "מהלכה למעשה" - התנסות בלימוד שמביא לידי ביטוי פעולה טקסטית בבית או בכיתה

ציוד דרוש

- כלי כתיבה
- נספחים מודפסים לפי הצורך
- אמצעי הקרנה ושמע

מהלך השיעורים

א. פעילות פתיחה - ביגו שירים ומנגינות

נחלק לתלמיד:ת את לוחות הביגו (נספח א). נשמיע בכל פעם התחלה של שיר אחר מהרשימה, נחכה שהתלמיד:ת יזהו את השיר ואז נחזור על שם השיר ונבקש ממי ששם השיר מופיע אצלם/ן לסמן אותו.

דגשים למורה

- בחירת השירים להשמעה וסדרם נתון לבחירה חופשית. לכל תלמיד/ה מופיעים תשעה שירים שונים על לוח המשחק.
- מומלץ לרשום על הלוח רשימה של השירים שהושמעו.
- חלק מהקישורים להלן (🔗) מפעילים את השיר באמצעו (למשל בפזמון) באופן מכוון, על-מנת להקל על הזיהוי.

 לקראת שַׁבַּת מילים: אבי קורן לחן: אבנר צדוק ונדב מדינה	 מִתְנֹת קְטָנוֹת מילים: נעם חורב לחן: רמי קלינשטיין	 עֶרֶב שַׁבַּת מילים: מינה חפץ לחן: יצחק אדל	 מִי אוֹהֵב אֶת הַשַּׁבָּת מילים: אהוד מנור לחן: רפאל בן משה
 יִרְדֵּה הַשַּׁבָּת מילים: יהושע רבינוב לחן: דוד זהבי	 חֲנֵה'לָה אוֹפֵה קְטָנָה מילים ולחן: עממי	 שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם מילים ולחן: עממי	 שַׁבַּת בְּבִקֵּר מילים: תרצה אתר לחן: יוני רכטר
 לְכֵה דוֹדִי מילים: ר' שלמה הלוי אלקבץ לחן: עממי	 הַיּוֹם יוֹם שְׁנַיִם מילים ולחן: עממי	 יוֹם שַׁבַּת הַטּוֹב מילים: שמואל בס לחן: יואל ולבה	 יוֹם שְׁנַיִם אֶת יוֹדְעַת מילים: יעקב גלעד לחן: יהודה פוליקר
 הִנֵּה מָה טוֹב וּמָה נְעִימִים מילים: תהילים קל"ג לחן: עממי	 שַׁבַּת הַמֶּלֶכָה מילים: חיים נחמן ביאליק לחן: פנחס מינקובסקי	 שִׁיר עִם נָקִי מילים: אהוד מנור לחן: מתי כספי	

לאחר המשחק, נשאל את התלמיד:ת:

- איזה שירים היו מוכרים לכם/ן?
- מהו שיר השבת האהוב עליכם/ן? שיר שמזכיר לכם/ן את הבית או את קבלת השבת בגן למשל?
- על מה מסופר בשירים הללו?
- למה לדעתכם/ן יש כל-כך הרבה שירי שבת? מה הקשר בין שירים ומנגינות לשבת דווקא?

שאלות לדיון

ב. 'טיול שבת' בין ארבע תחנות

1 נחלק לתלמידים דפים עם מילות שירי השבת (נספח ב). נאזין לשניים או שלושה מהשירים (לפי בחירת המורה):

לקראת שבת

מילים: אבי קורן
לחן: אבנר צדוק ונדב מדינה

מתנות קטנות

מילים: נעם חורב
לחן: רמי קלינשטיין

ערב שבת

מילים: מינה חפץ
לחן: יצחק אדל

מי אוהב את השבת

מילים: אהוד מנור
לחן: רפאל בן משה

2 נבקש:

- בחרו שיר אחד שאהבתם, ו/או שמזכיר את חוויות השבת שלכם.
- סמנו על הדף עם מדגיש את סמלי השבת ותיאורי אוירת השבת הדומים לחוויות השבת במשפחה שלכם.
- בחרו מהשיר בית שאהבתם במיוחד, ואיירו אותו.

3 נבקש מהתלמידים לשתף בבחירות וביצירות שלהם/ן (ניתן לשקול שיתוף בזוגות במקום שיתוף במליאה, או כשלב מקדים למליאה).

במליאה, נקיים דיון ונשאל:

- אילו סמלים ותיאורים של השבת בשיר דומים לחוויות השבת במשפחה שלכם/ן?
- איזה תיאור בחרתם/ן לאייר? מדוע?

שאלות

4 לסיכום הפעילות, תוך איסוף התשובות על אחד מלוחות הכיתה שיוקדש לשבת (ניתן לחזור ולהוסיף תשובות לאורך השיעורים ואף לאורך השנה, סביב הלימוד וציון קבלות השבת), נשאל:
 מה אפשר ללמוד על השבת מהמנגינות של אחד או יותר מהשירים?

1 נסביר לתלמיד:ת: נקרא יחד סיפור שמספר ילד צעיר מקהילה יהודית קטנה בעיר אוסלו שבמדינת נורבגיה. בשנים שלאחר מלחמת העולם השנייה, הקהילה היהודית באוסלו היתה קהילה קטנה מאוד. בערבי שבת הגיעו לקבלות השבת מתפללים ומתפללות מעטים – אפילו פחות ממנין [עשרה אנשים שנדרשים כדי לקיים תפילה ציבורית מסורתית]. בשנת 1980 הגיע לקהילה הקטנה רב חדש, הרב מיכאל מלכיאור, והצליח לעורר עניין ולהגדיל את מספר החברים/ות בקהילת יהודי אוסלו באופן משמעותי. בזכות רעיון גדול אחד הרב הצליח להפוך את קבלות השבת של הקהילה לחגיגה גדולה שמושכת אליה קהל רב של נשים, אנשים, ילדות וילדים.

2 נחלק לתלמיד:ת את הסיפור – 'כוחה של מנגינה' (נספח ג), ונקרא יחד.

3 לאחר הקריאה, נקיים דיון בעזרת השאלות הבאות:

- בתחילת הסיפור, מה אפיין את האווירה בבית הכנסת באוסלו? מה אפיין את חברי וחברות הקהילה?
- מה עשה הרב מיכאל מלכיאור? כיצד הוביל לשינוי גדול בקבלות השבת של הקהילה?
- מה היה התפקיד המיוחד של הילדים/ות בקבלות השבת ובחגים? מה קרה בזכותם/ן?
- האם נהוג לשיר בקבלות שבת שבהן השתתפתם/ן? איזה שיר הכי מהנה או משמעותי בהן בשבילכם/ן? מדוע?
- אילו תחושות מתעוררות כשהרבה אנשים שרים ביחד? למה לדעתכם/ן נהוג לשיר יחד בקבלות שבת, בחגים ובהתכנסויות משפחתיות וקהילתיות?

שאלות לדיון

מהלכה למעשה – מקהלה משלנו!

- בחרו שיר שבת מתוך השירים שנזכרו בפעילויות הקודמות.
- בדקו האם יש בכיתה או בשכבה תלמיד:ת שאוהבים/ות לשיר ו/או לנגן והרכיבו מקהלה או להקה שיבצעו אחד משירי השבת לפי בחירתכם/ן. אם יש בבית-הספר הרכב מוזיקאלי קיים ניתן לגייסו לטובת הרעיון.
- שלבו הופעה עם ביצוע השיר בהתכנסות כיתתית, שכבתית או בית ספרית באחד מימי חמישי או שישי, במסגרת קבלת שבת קצרה.
- ניתן להקליט את הביצוע ולשלבו בצלול הבית-ספרי בימי שישי או כצלול אחרון בסיום יום הלימודים האחרון בשבוע.

משימה

1 נסביר לתלמידים: מהו 'דקלום':

קטע מילולי קצר עם מקצב ייחודי, שקוראים או מקריאים, ולפעמים לומדים בעל-פה. כשמדקלמים, אומרים את המילים בקצב שיש לו מנגינה משלו, לפעמים אפילו עם ליווי מוזיקלי קצבי. לרוב ישתלבו בדקלום אמצעים נוספים שיוסיפו למקצב, כמו חרוזים ותנועות גוף שמפיקות צליל, כגון מחיאות כף, תפוחות על הירכיים ורקיעות ברגליים.

2 נשאל: אילו דקלומים אתם/ן מכירים/ות מהגן? איזה דקלום אתם/ן אוהבים/ות במיוחד? (לדוגמא: 'בוא אלי פרפר נחמד' או 'עשר אצבעות לי יש') מתי מדקלמים אותו?

3 נחלק לתלמידים: את **נספח ד**, ונקרא יחד דקלום אחד או שניים מתוכו. **דגש למורה:** להשתדל להדגיש את החריזה בזמן הקריאה.

4 נשאל:

? אילו חרוזים זיהיתם/ן בדקלומים? איזו מנגינה נוצרת באמצעותם?

? אילו תיאורים חזרו יותר מפעם אחת? איזו אווירה מיוחדת לשבת עולה מתוך הדקלומים? אפשר לסמן יחד את הסימונות שמתחרזות, וגם לבחור דקלום אחד ולנסות לקרוא יחד עם הדגשת החרוזים באמצעות מחיאות כף או רקיעה ברגליים.

5 בקריאה נוספת, נבקש מהתלמידים: לסמן על הדף מאפיינים שונים של שבת. על הלוח, ניתן למיין את המאפיינים השונים שזוהו, או רק לסכם יחד את שלושת הנושאים החוזרים מתוך המאפיינים:

- מנוחה ופנאי
- התקשטות וניקיון
- זמן למשפחה ולחברים/ות

6 נבקש מהתלמידים: לבחור בית או שורה מאחד הדקלומים, שמתאר חוויות שבת שמוכרות להם/ן מהניסיון האישי או המשפחתי, לסמן אותו, ולהעתיק את הקטע לדף חלק.

7 נחלק את התלמידים לזוגות, בהם יחלקו אחד עם השנייה את המילים שבחרו ואת חוויות השבת העולות מתוכן. נבקש מהם/ן להמציא תנועות ומקצבים מלווים לקטעים שבחרו. את היצירה שהמציאו הם/ן יוכלו לשתף בקבלת השבת הבאה בכיתה.

מהלכה למעשה – דקלום משלנו! (הצעה לכיתות מתקדמות)

בזוגות – הזמינו את התלמידים לכתוב דקלום קצר (אפשר גם רק 'בית'), שמתאר חוויות שבת שלהם/ן. חברו כמה בתים יחד לדקלומי שבת כיתתיים.

ניתן לשלב בקבלת השבת או בסיכום השבוע הכיתתי אחד מהדקלומים שנכתבו בכיתה, או את אחד הדקלומים שלמדנו יחד.

מבט לשבת

1 נעביר בין התלמידים: או נקרין על הלוח את האיור של קבלת השבת הקהילתית (נספח ה).

למידה בחברותא

2 נחלק את התלמידים לחברות ונבקש להתבונן באיור ולענות יחד על השאלות שבנספח.

דגש למורה: לפי מידת ההיכרות של הכיתה עם לימוד 'מדרש תמונה', שקלו להסביר לפני החלוקה לחברות כיצד לגשת ללימוד חקר מתוך התבוננות באיור. הנחו את התלמידים לשים לב לכל הפרטים ולחפש את הסיפור שעולה מכל פרט באיור, ביחס להתרחשות, לזמן, למקום ולמשתתפים/ות.

3 נחזור למליאה ונשאל:

אילו פרטים באיור הזכירו לכם/ן חוויות שבת מוכרות? תוכלו להתייחס לפרט ספציפי או לאווירה הכללית.

איזה פרט בקבלת השבת המאויירת היה חדש או מפתיע עבורכם/ן?
מה ניתן ללמוד מהאיור על הקשר בין האנשים שמקבלים את השבת?
ספרו על קבלות שבת בהן השתתפתם/ן: אילו שירים שרו בהן? אם ניגנו או רקדו בהן - באילו כלים? אילו סוגי ריקודים רקדו?

שאלות

4 **נסכם:** בעזרת האיור הכרנו מגוון דרכים לקבל ולציין יחד כקהילה את השבת. ראינו שאפשר ללמוד הרבה על פתיחות וקרבה, שמחה וחיבור לרגש וגם אחד לשנייה, על חגיגות, וגם על הכוח של מנגינות, שירה וריקודים לעורר את החושים לקראת השבת, ובכלל. האיור מבליט את ההתנסות ביחד, עם המשפחה, החברים/ות או הקהילה.

ג. סיכום המערך

ראינו שיש הרבה מאוד דרכים לקבל את השבת, ושלכל משפחה וקהילה יש מסורות ומנהגים משלהן. למדנו שלכל שבת משפחתית, קהילתית או פרטית יש מנגינה משלה. המנגינה יכולה להתבטא בקצב ובהתנהלות מיוחדים, וגם בצלילים ובשירה: בין תוכניות הרדיו של שישי בצהריים, דרך פיוטים ומנגינות, הברכות סביב שולחן השבת, בבית הכנסת או בשירה משותפת עם החברים/ות או ברכב בדרך לטיול משפחתי. לצד ההבדלים בין הלחנים והשירים שמלווים אותנו, יש הרבה מאוד דמיון שמחבר.

ד. מהלכה למעשה: "השיר שלנו" - הצעה לפעילות מסכמת

נזמין את התלמידים להביא לכיתה את שיר השבת שלהם/ן. נבקש שבעזרת בני ובנות המשפחה, יבחרו שיר שמסמל עבורם/ן את יום השבת או את חוויות סוף השבוע, ויבצעו יחד עבודת חקר קצרה על השיר בעזרת ההנחיות הבאות:

- חפשו והעתיקו את מילות השיר, וציינו מי כתב/ה ומי הלחין/ה.
- חפשו והביאו קישור לביצוע אהוב או מועדף, או אפילו הביאו הקלטה משפחתית משלכם/ן.
- כתבו בפירוט: מה אני רוצה לספר על השיר? למה בחרתי בו? מה הוא מזכיר לי? מי לימד אותי את השיר? מתי ואיפה שמעתי אותו? האם אני רגילה/ה לשיר אותו? ועוד.

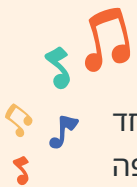
לאחר העבודה על השירים באופן אישי, התלמידים יביאו את השירים לכיתה. אפשרו לכל תלמיד/ה להציג את השיר והסיפור שמאחוריו, קראו והכירו את מילות השיר ושירו יחדיו.

עם סיום הצגת השירים בכיתה, נרכיב יחד שירון שבת כיתתי. ניתן לשלב בו קטעי סיפורים וחוויות שהביאו התלמידים או בני ובנות המשפחות, ואיורים שאיירו התלמידים.

עצבו קובץ דיגיטלי שניתן לשלוח ולהפיץ למשפחות ולקהילת בית הספר, ו/או הדפיסו מספר עותקים שניתן לעשות בהם שימוש במסגרת קבלות שבת כיתתיות, שכבתיות או בית ספריות.

« דגשים למורה

- ניתן להרחיב את המשימה ולבקש מהתלמידים לערוך ראיון עם מבוגר/ת משמעותית/ת כמו אחד ההורים, סבא או סבתא, ולשאול על שיר השבת שלהם/ן (אולי שיר שבת ששרו בילדותם/ן בשפה אחרת?). במקרה כזה, אפשר לבקש לכלול במשימה הקלטה של הראיון כדי לעודד שיח בין-דורי.
- מומלץ לערוך רשימה של השירים שנבחרו, ולתכנן את סדר ההצגות בכיתה בהתאם (כך ששלושה תלמידים שבחרו את אותו השיר יציגו באותו היום בו נאזין לשיר).
- רצוי לרכז את הצגות השירים והשירה המשותפת למשבצת זמן קבועה בימי חמישי או שישי, לקראת היציאה לסוף השבוע, כמעין הכנה לקבלות השבת. לאחר סיום ההצגות והרכבת השירון, כדאי להיעזר בו לעריכת קבלת שבת שבועית.

בינגו שירים ומגנינות שבת

שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם	הֲנֵה מָה טוֹב וְמָה נְעִים	לָכֵה דוּדֵי
עֶרֶב שַׁבָּת	 מִי אוֹהֵב אֶת הַשַּׁבָּת	שַׁבַּת הַמַּלְכָּה
חֲנֻה'לָה אוֹפָה קִטְנָה	יּוֹם שַׁבַּת הַטוֹב	שַׁבַּת בְּבִקְרָה יּוֹם יָפָה

יּוֹם שְׁשֵׁי אֶת יוֹדַעַת	שִׁיר עִם נְקִי	לִקְרֹאת שַׁבָּת
עֶרֶב שַׁבָּת	 חֲנֻה'לָה אוֹפָה קִטְנָה	לָכֵה דוּדֵי
הֲנֵה מָה טוֹב וְמָה נְעִים	יּוֹם שַׁבַּת הַטוֹב	שַׁבַּת הַמַּלְכָּה

מִי אוֹהֵב אֶת הַשַּׁבָּת	שִׁיר עִם נְקִי	מִתְנֹנֹת קִטְנֹת
לִקְרֹאת שַׁבָּת	 שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם	שַׁבַּת בְּבִקְרָה יּוֹם יָפָה
יּוֹם שְׁשֵׁי אֶת יוֹדַעַת	יְרֵדָה הַשַּׁבָּת	הַיּוֹם יּוֹם שְׁשֵׁי

יּוֹם שְׁשֵׁי אֶת יוֹדַעַת	שַׁבַּת בְּבִקְרָה יּוֹם יָפָה	מִי אוֹהֵב אֶת הַשַּׁבָּת
הֲנֵה מָה טוֹב וְמָה נְעִים	 יְרֵדָה הַשַּׁבָּת	מִתְנֹנֹת קִטְנֹת
שִׁיר עִם נְקִי	הַיּוֹם יּוֹם שְׁשֵׁי	לִקְרֹאת שַׁבָּת

מִתְנֹנֹת קִטְנֹת	חֲנֻה'לָה אוֹפָה קִטְנָה	יּוֹם שַׁבַּת הַטוֹב
שַׁבַּת הַמַּלְכָּה	 שַׁבַּת בְּבִקְרָה יּוֹם יָפָה	הַיּוֹם יּוֹם שְׁשֵׁי
יְרֵדָה הַשַּׁבָּת	שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם	מִי אוֹהֵב אֶת הַשַּׁבָּת

שַׁבַּת הַמַּלְכָּה	מִתְנֹנֹת קִטְנֹת	הֲנֵה מָה טוֹב וְמָה נְעִים
לָכֵה דוּדֵי	 עֶרֶב שַׁבָּת	יּוֹם שַׁבַּת הַטוֹב
חֲנֻה'לָה אוֹפָה קִטְנָה	שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם	עֶרֶב שַׁבָּת

שיר
לשבת

עֶרֶב שַׁבָּת

מילים: מינה חפץ, לחן: יצחק אדל

אֶת הָאֶבֶק מְכַל פְּנֵה נָסִיר לְכַבּוּד שַׁבָּת.
עַל הַקִּיר תְּמוֹנָה יָפֵה נִתְּלָה לְכַבּוּד שַׁבָּת.
לְבָבָה שְׂמֵלָה נִקְיָה נְלַבִּישׁ לְכַבּוּד שַׁבָּת.
שַׁבָּת שְׁלוֹם, שַׁבָּת שְׁלוֹם,
מְנוּחָה וְשִׂמְחָה הַיּוֹם.
מָטָה לְבָנָה לְבָבָה נְצִיעַ לְכַבּוּד שַׁבָּת.
נֵר קָטָן בְּמְנוּחָה נִכִּין לְכַבּוּד שַׁבָּת.
שִׁיר מְנוּחָה וְשִׂמְחָה נְשִׁיר לְכַבּוּד שַׁבָּת.
שַׁבָּת שְׁלוֹם, שַׁבָּת שְׁלוֹם,
מְנוּחָה וְשִׂמְחָה הַיּוֹם.

מי אוהב את השַׁבָּת

מילים: אהוד מנור, לחן: רפאל בן משה

בְּשַׁבָּת הַצְּפוּרִים שְׁרוֹת מְרַב שְׂמֵחָה
בְּשַׁבָּת אֵין שְׁעוּרִים
זֶה יוֹם שֶׁל מְנוּחָה.
בְּשַׁבָּת כָּל עֵץ מוֹדֵה
לְשִׁמֵשׁ עַל אוֹרָה
וְרוֹקְדֵת בְּשֵׁדָה
גַם עֲדָנָה הַפְּרָה.
מי אוהב את השַׁבָּת?...

בְּשַׁבָּת אָבִי יֵשֵׁן עִם הָעֵתוֹן שְׁלוֹ
וְאִמִּי אוֹמְרֵת כֵּן הַרְּבֵה יוֹתֵר מְלֵא,
יוֹם שַׁבָּת הוּא יוֹם נְחֻמָּד
יוֹתֵר מְכַל אַחַר -
אֵז לְמָה דְּזֻקָא יוֹם שַׁבָּת
עוֹבֵר כָּל כֶּךָ מֵהָר?

מי אוהב את השַׁבָּת?
אִמָּא וְאָבֵא!
מי אוהב את השַׁבָּת?
סְבֵתָא וְסִבָּא!
מי אוהב את השַׁבָּת?
אֲנִי, אֶתְּהָ וְאֶת.
כָּל הָעוֹלָם כְּמַעֲט!
אֵז לְמָה לֹא כָּל יוֹם שַׁבָּת?
יוֹם רֵאשׁוֹן שְׁנֵי שְׁלִישִׁי
כָּל יוֹם נִמְשָׁךְ שְׁנָה
רְבִיעִי אֶת חֲמִישִׁי נוֹתֵן בְּמִתְנָה.
הַיָּמִים עוֹבְרִים לֹאט
רֵאשׁוֹן עַד חֲמִישִׁי
וּמְחַר מְחַר שַׁבָּת
כִּי בָּא כְּבָר יוֹם שְׁשִׁי.
מי אוהב את השַׁבָּת?...

שיר
לשבת

נספח ב

שירי שבת

לקראת שבת

מילים: אבי קורן, לחן: אבנר צדוק ונדב מדינה

לכה דודי לקראת כלה

פני שבת נקבלה...

ואבא מסלסל קולו בשירי שבת:

"דרור יקרא לבן עם בת"

ומפה צחרה נפרשת

ודולקים נרות

וכהד מן העבר המנגינות חוזרות

ומלא פתאום הבית באותן זמירות

לכה דודי לקראת כלה

שבת מלכה הנה עולה

על השלחן חלה, ועולה תפלה

שרים כל בני הבית במקלה גדולה

לוחשות שפתיו של אבא

ועיניו אורות

וכהד מן העבר המנגינות חוזרות

ומלא פתאום הבית באותן זמירות

מתנות קטנות

מילים: נעם חורב, לחן: רמי קלינשטיין

זה עוד יום ששי נושם את האויר

האור והצל משחקים שוב תופסת

השלחן ערוך תמונות ילדות על הקיר

שירות לבנות חוזרות מבית כנסת

והריח הזה ששורט לי את הלב

מתגנב מתגנב ופותח דלתות

אל אשר קטן אל אותו שיר ישן

שעובר אצלנו במשך דורות

מתנות קטנות

מישהו שלח לי מתנות קטנות

רסיסים של כונה עגולים של אמונה

מתנות קטנות

מישהו שלח לי מתנות קטנות

כמו הכוח לקבל את מה שאין

את מה שיש

מה עוד אפשר כבר לבקש

זה עוד יום ששי מרפסת ועתון

השמש כמו הדאגות לאט נמחקת

מנגינות פשוטות זוחלות מהחלון

ושום סערה כבר לא תסתיר פה את השקט

מתנות קטנות...

כי בנו בחרת

ואותנו קדשת

ברוך אתה ה'

מקדש השבת

והריח הזה ששורט לי את הלב

מתגנב מתגנב ופותח דלתות

אל אשר קטן אל אותו שיר ישן

שעובר אצלנו במשך דורות

מתנות קטנות...

כוחה של מנגינה

מקהלה?! של ילדים וילדות? בקהלה שלנו! התרגשתי ממש! מיד חשבתי על ליזה, חברה שלי. קויתי שליזה תשמח, ואולי הפעם תסכים לבוא אתי לקבלות השבת בבית הכנסת ולא תגיד שמשעמם פה.

לשמחתי ליזה הסכימה והגענו יחד לחזרה הראשונה. ליזה הביאה גם את אחותה ואת בן-הדוד שלהן יחד איתה.

משבוע לשבוע הקבוצה גדלה, ולאחר כמה חזרות כבר התחלנו להוביל את קבלות השבת בבית הכנסת בשירה חדשה, מרבית קולות. הילדות והילדים שהשתתפו במקלה הביאו אתם לקבלות השבת גם את ההורים, את הסבים והסבות, הדודים והדודות, שבאו לכבד אותנו ולהתגאות בנו. פתאום, אולם בית הכנסת היה מלא בשבת, ואפילו היינו צריכים להכניס כסאות נוספים.

המקהלה שלנו הפכה למרכז החיים של הקהלה. לאורך השנים הצטרפו למקהלה שלנו, ובזכותה גם לקהלה, אנשים ונשים רבים ורבות, עם אמונות ודעות שונות.

יחד יצרנו את הצליל המיוחד של קבלות השבת שלנו, שנשמע כמו פסיפס צבעוני של קולות. היינו גאים במפגשי השבת המיוחדים שהתמלאו בקולות רבים ומגוונים.

אגלה לכם/ן בסוד, ששמחתי מאוד מכך שהיה לי עם מי לחלק את הספריות הדביקות שחכנו מתחת לכסאות, ושכשגדלתי התחלתי אני להחביא ספריות בשביל הילדים והילדות הרבים שהגיעו.

(הסיפור נכתב על-ידי צוות מכון שיטים, בהשראת סיפורו של הרב מיכאל מלכיאור, כפי שמופיע בספר "ממך אליך – ספר השבת: תפילה, הגות וחוויה", עמ' 231-232)

שלום! קוראים לי אספן. פעם, כשעוד הייתי ילד, גרתי עם משפחתי בקהלה יהודית קטנה בעיר אוסלו, בירת מדינת נורבגיה. נורבגיה היא אחת מהמדינות הכי צפוניות בכדור הארץ! כן, זה אומר שרוב הזמן קר פה.

יש לי הרבה זכרונות מהילדות, ובמיוחד מימי השבת להם הייתי מחכה כל השבוע. רב האנשים בנורבגיה הם נוצרים, ולכן יום המנוחה הוא יום ראשון. להורים שלי היה חשוב לתת משמעות מיוחדת ליום השבת, ולכן בכל שבוע הלכנו יחד לקבלת שבת בבית הכנסת. אהבנו להפגש עם האנשים המבוגרים שהיו מגיעים לבית הכנסת, בעקר כמה שורדי שואה בודדים, ולדרש בשלומם. לא היו הרבה ילדים בני גילי בקהלה היהודית שלנו, והייתי אחד מהילדים היחידים שהגיעו. כך קרה שזכיתי להרבה תשומת לב מהמבוגרים. החזן נתן לי להיות העוזר שלו. אמא היתה נשארת אתי אחרי שהמתפללים המעטים הלכו כדי לעזור לסדר, ואני הייתי מאשר מהאוצרות שנשארו מתחת לכסאות, ובעקר מהספריות הדביקות (אני חושב שהחזן היה משאיר לי אותן בכוננה, כאלו נפלו לו מהפיסים).

יום אחד, הגיע לקהלה רב חדש מארץ ישראל. קראו לו הרב מיכאל מלכיאור. לאחר כמה שבתות, כשראה שכמעט ולא מגיעים אנשים ומשפחות לקבלות השבת, הוא הזמין חבר מירושלים, בעז וולך, אותו הוא כנה "בעל תפלה" [מי שעוזר לחזן להוביל את התפילה בקולו]. ראיתי שהם תולים שלט צבעוני ויפה על לוח המודעות. חפיתי שהם יכנסו והתקרבותי לקרא:

הזמנה!
ילדים וילדות –
אוהבת לשיר? אוהב מוזיקה?
מזמנים ומזמנות להצטרף
למקהלת הילדים של אוסלו!

בשבתות אני חושב | יעקב סתר

בשבתות אני חושב
שהעולם כל-כך מצלח
עמק בלב נדמה לי ש
בכל אחד יושב מלאך,

יושב מלאך בלב כל איש
וחלומות קטנים מגשים,
טיול בן-יום, שיחת רעים
או סתם בטול ממעשים.

בשבתות לאור היום
נדמה שהשלוש כבר בא,
האנשים אומרים "שלוש",
"בבקשה", "תודה רבה".

וכשנגמרת לה שבת
אני אז שר לה שיר הלל,
ומתנחם - שבת כמותה
עוד יש רבות - תודה לאל!

*רעים - חברים

*שיר הלל - שיר שמאדיר ומשבח

*כמותה - כמוה

שבת שלום | ירדנה הדס

אמא בחלוקי הרך
ופנאי לה בשבילי.
אבא בכרסה לו נח
והוא כלו שלי.

ולא רצים לעבודה,
ולא קמים בזמן.
לא גוערים: "רועי, מהר!
עוד תאחר לגן..."

אורח בא - זה טוב כל-כך!
דוד רמי, הצנחן.
צרוז שושנים פתאום פרח
באמצע השלחן!

מפית רקמה, חלות שחומות,
דוד רמי מנמנם.
השושנים בצרוז חולמות:
שלום בא לעולם.

*גוערים - מדברים בכעס

שלום לך אורחת | רבקה אליצור

שלום לך אורחת
שלום לך שבת
חכינו חכינו
סוף סוף הנה באת

הבית שטפנו
פרחים לך קטפנו
פרשנו מפה לבנה על שלחן
נרות מאירים כל הבית מוכן

שלום לך אורחת
שלום לך שבת
חכינו חכינו
סוף סוף הנה באת

שאלות לדיון

- התבוננו יחד באיור וענו על השאלות הבאות:
- איילו סימנים ורמזים לשבת ישנם באיור? איך אפשר לדעת שמצוירת "קבלת שבת"?
- היכן מתקיימת קבלת השבת, בפנים או בחוץ? מי המשתתפים/ות בקבלת השבת?
- שערו מה יכול להיות הקשר ביניהם/ן? שימו לב לגיל המשתתפים/ות ולמאפיינים נוספים.
- איילו מרכיבים מהזקללים (שיר, נגינה, או רקוד) ניתן לזהות בקבלת השבת שבאיור?
- איזה מין שיר מתנגן ברקע ההתרחשות המאירת? שקט או קצבי? שמה או עצוב? איך אפשר לדעת?
- איך מרגישים המשתתפים/ות בקבלת השבת? מה לדעתכם/ מעורר בהם/ן רגשות אלו?

